

Paklausyk, kaip tave myliu

Joyce
Maynard

Iš anglų kalbos vertė

Rima Rutkūnaitė

Sofoklis

VILNIUS, 2022

*Skiriu A., C. ir W., iš jų iki šiol mokausi, kaip elgtis
ištikus sielvartui ar kaip džiaugtis
visą gyvenimą trunkančia motinyste.
Taip pat skiriu C. ir S. Jau kitai kartai.*

Atsiprašau.

Myliu tave.

Ačiū tau.

Prašau man atleisti.

Havajiečių malda, bet kokia tvarka sakoma
susitaikant ar atleidžiant

Argi gali man neatleisti?

Surengi šventę, kad pagerbtum tai,

kas prarasta, išsitrauki puikiausius

drabužius, saugotus progai,

kurios nebuvai nuspėjusi, ir dieną naktį verki

žinodama, kad tavęs nepaliko,

kad tau vienai laimė pasireiškė tokiu nepaprastu būdu.

Jane Kenyon, *Happiness*

Kaip tave myliu? Palauk, išvardinsiu, kaip tai darau.

Elizabeth Barrett Browning, *Sonet 43*

Autorės pastaba

Kai rašytoja savo romano pagrindu pasirenka dalykus, atitinkančius jos pačios gyvenimo patirtį, nieko keista, jei skaitytojai įsivaizduoja, kad knyga jų rankose ne tiek vaizduotės kūrinys, kiek beletrizuotos tikro gyvenimo patirtys. Kuo geriau rašytoja atlieka savo darbą, tuo labiau įtikina skaitytoją, kad tuose puslapiuose rutuliojasi iš tiesų nutikę įvykiai.

Veikėjai, kurių istorijas nutariau čia papasakoti, kilę iš mano mėgstamos vietovės – iš vaizduotės. O iš tikro gyvenimo paimtos temos, prie kurių nuolatos sugrįžtu rašydama knygas: namai, šeimos kūrimas, ir vaikams, ir jų tėvams vertinga skyrybų ir jų pasekmių patirtis.

Rašytoja bėgant metams gali papasakoti daugybę gyvenimo istorijų, bet pasitaiko, kad jų temos mažai keičiasi arba net iš viso nesikeičia. Kadaisė savo romane *Where Love Goes* rašiau apie santuoką ir skyrybas, to vėl ėmiausi šiuose puslapiuose. Keliskart aname romane aprašytos scenos pasikartoja ir šiame kūrinyje – tik šiek tiek kitokios.

Nė pati nesupratau, kad vėl sugrįžau prie tų pačių scenų, kol šio romano apmatų skaitytojas man nenurodė sutapimų su ankstesniuoju romanu. Aš ir pati nustebau suvokusi, kad grįžau į tokią akivaizdžiai panašią aplinką. Bet tarp ano kūrinio, parašyto man vos peržengus keturiasdešimtmetį, ir šio, sukurto daugiau kaip po ketvirčio amžiaus, didžiulis skirtumas – skiriasi ne vien veikėjai ir įvykiai, bet ir juos sukūrusi autorė. Asmuo tas pats. Pasikeitęs požiūris į gyvenimą.

Šiuo metu mano pagrindinė veikėja, kaip ir autorė, įkvėpusi knygoje jai gyvybę, – tai moteris, galų gale didelėmis pastangomis pradanti suvokti, kaip įsisenėjusį sielvartą ir kartėlį svarbu palikti praeityje. Tuo požiūriu šis romanas yra apie tai, kaip svarbu paprašyti atleidimo ir atleisti pačiai. Tai išmintis, įgyjama su metais, ji turbūt neįkainojama – kad ir kada gyvenimas leistų ją įgyti.

Įžanga

Tobis dar buvo kūdikis – Alison ketverių, Ursula neturėjo nė trejų, kai jos pirmą kartą paleido pasroviui žmogelius iš kamščių. Po to taip darė kasmet.

Elenorai visada patiko laikas, kai pavasarį tirpstant sniegui keliu imdavo bėgti upeliukas, ir taip greitai, kad net jų namuose buvo girdėti, kaip vanduo šniokšdamas atsimuša į akmenis prie upės slenksčių. Galėjai išstovėti čia visą valandą – o kadaise, kai dar neturėjo vaikų, ji taip ir darė – ateidavo čia viena ir žiūrėdavo į vandenį įdūrusi akis, į ornamentus, susidarancius tai susiaurėjant srovei, tai vėl plačiau išsiliejant, žiūrėdavo, kaip jis plūsta per mažesnius akmenėlius ir ištykšta į didesnius. Jei labai norėtum, tai pasektum, kaip keliauja upeliūkščiu srovės blaškomas vienišas stagarėlis ar lapas, užsilikę iš pernykštės vasaros.

Vieną kartą ji su vaikais pamatė įsibėgėjusio vandens nešamą vaikišką sportinį batelį. Kitą sykį Alison nusviedė į srovę pušies kankorėžį, ir visi keturi – Elenora, Alison, Ursula ir Tobis – stebėjo, kaip jis šokteli, pranykdamas pralaidos vamzdyje, o paskui stebuklingai išnyra jau kitoje pusėje. Jie sekė paskui tą kankorėžį upelio pakraščiais, kol jis dingo už posūkio.

– Kad taip mes turėtume valtelę, – pasakė Alison, žiūrėdama į veržlų upeliuką, – galėtume sau plaukti pasroviui.

Jai atėjo į galvą dainelė, kurią Elenora traukdavo jiems automobilyje.

– Linksmi, linksmi, linksmi, linksmi, – uždainavo ji skambiu aukštu balseliu.

Gyvenimas tik svajonė.*

Sugrįžus namo, Alison vis nesiliovė apie tai kalbėti, tad Elenora pasiūlė pačioms pasidaryti mažulytę valtėlę ir paleisti ją tuoj pat už upės slenksčių. Sykiu su mažyčiais keleiviais.

– Galėtume pasidaryti juos iš pagaliukų nuo ledų, – pasiūlė ji. – Arba kamščių.

Iš kamščių, nes jie plaukia. Kamštinių žmogeliukų.

Paskui kasmet, įprastai patį pirmąjį šiltesnį kovo savaitgalį, Elenora išdėliodavo ant virtuvės stalo visus reikmenis – gauruotus siaurųjų vamzdžių valiklius, klįjus, virvutę, smeigtukus, flo-masterius ir sukauptus per visus metus vyno butelių kamščius, kurių tais laikais nebuvo tiek jau daug.

Jos darėsi savo valteles iš balzos medienos, o bures siuvo iš išaugtų pižaminių kelnų ir suknelių skiaučių. Alison, būsimą inžinierę, labiau domino pačios valtys, o ne jų keleiviai. O Ursula kuo kruopščiausiai piešė ant kamščių veidukus, klįjavo plaukus ir kepures. Prisisėdavo net Tobis, toks mažylis. Kiekviena kamštinė būtų bė gaudavo sau vardą.

Viena, pasiūlius Ursulai, buvo Kristelė. Ji būtų norėjusi sesutės tokiu vardu, o neturėdama jos suteikė jį kamštinei žmogeliukei. Kitas buvo Rufas – po teisybei, ne žmogelis, o kamštinis šuniukas. Vieną jie pavadino Voltu, kaip savo kaimyną, kitą – savo tėvo mažojo beisbolo komandos nario dukters vardu – jį sirgo vėžiu ir mirė dar jiems negrįžus į mokyklą po atostogų.

Pasidarę kamštinius žmogeliukus ir laivelius jiems plukdyti, vaikai su Elenora nusinešdavo juos į nusižiūrėtą lygią vietą, kur galėtų sustoti greta visi keturi, ir vienas paskui kitą į sraunų vandenį nuleisdavo laivelius su gumelėmis pritaisytais keleiviais.

Sudie, Kristele. Iki, Rufai. Iki pasimatymo, Voltai.

Dabar jiems reikėjo suktis, kaip patys išmano, ir ištikus būsimos kelionės pavojams jau niekas nebegalėjo jiems pagelbėti.

* Vaikiška dainelė „Irkis, irkis, irkis, valtele, / iš lengvo pasroviui / linksmi, linksmi, linksmi, linksmi, / gyvenimas tik svajonė.“ *Row, row, row your boat / Gently down the stream / Merrily merrily, merrily, merrily / Life is but a dream.*

Kaip ir tėvystėje, dingtelėjo Elenorai, stebinčiai vorele nuo kranto pajudėjusias laives, šokčiojančias veržlioje tėkmėje. Pagaminai tuos gražučius žmogeliukus. Nuolatos buvai netoliese, nors viena ir tada buvo neįmanoma – apsaugoti juos nuo bet kokios bėdos. O anksčiau ar vėliau vis tiek turėjai paleisti kamštinius žmogeliukus iškeliauti be savo apsaugos, ir jau tada nelikdavo nieko kita, kaip stovėti ant kranto ar bėgti pakraščiu ir rėkauti, kad jie kaip nors laikytųsi, ir melstis, kad jiems pavyktų.

Pasikraipydamos ir pasišokinėdamos, valtelės leidosi tolyn. Elenora su vaikais turseno žolėtu pakraščiu joms iš paskos. Skubėjo, kad neatsiliktų, ir dar stipriau spaudė Tobio delniuką, nes tas greičiau už kitus būtų prašapęs ar patekęs į bėdą.

Kelionė kamštiniais žmogeliukams nebuvo iš lengvųjų. Keli laiveliai, į kuriuos vaikai susodino savo keleivius, pakeliui užkliuvo aukštesnėje žolėje palei upeliuko vagą. Keli pradingo be pėdsako. Jei valtelė apvirsdavo, nusitempdama kartu kurį nors brangųjį žmogutį, Ursula, jausmingiausioji, pati pirmoji imdavo šaižiai klykauti.

– Ak, Džimi! – šūkaudavo ji. – Ak, Kristele! Evelina, kur tu? Voltai, saugokis!

Kai kurie kamštiniai žmogeliukai taip ir neišlįsdavo pro pralaidos vamzdį. Kai kurie, toliau susidūrę su baisingais slenkščiais, iškrisdavo iš juos gabenančių laivų. Kartą apvirto laivas, pilnas kamštinių keleivių, ir kaip tik ten, kur upeliukas apimsta ir sulėtėja, kur vaikai įprastai juos ir susigraibo.

Kartą, stovėdami pakraštyje ir stebėdami, kaip kraipydamosi valtelės atleikia pavandeniui, jie išvydo kamštinį žmogeliuką iš pernai metų – šokčiojantį kartu su kitais, be skrybėlės, be savo valtės, visai nuoga, bet vis dar sugebantį plūduriuoti.

Tobis, tada jau ketverių, pasilenkė prie seklumos (kad ir labai nenoriai laikydamasis už Elenoros rankos) išgriebti suniokotą žmogelio likučį, paskui įsižiūrėjo į jo veiduką.

– Čia Bobis, – atpažino jis.

Tokį vardą buvo gavęs pagal vieną Kamo *Yellow Jackets* beisbolo komandos draugą.

Ursula pareiškė, kad tai stebuklas, nors Tobis neįžiūrėjo nieko ypatinga tame, kad netikėtai atsirado senas pažįstamas.

Kamštiniai žmogeliai iškeliudavo. Kamštiniai žmogeliai sugriždavo. Arba nesugriždavo.

– Žmonės kartais miršta, – priminė Tobis Ursulai (vyresnei už jį pusantrų metų, bet kur kas mažiau linkusiai įžvelgti tamsias spalvas).

Ne vien tie, kurių dainų klausydavaisi per radiją, ne vien žmonės, apie kuriuos išgirsdavai per žinias, – princesė, jos vestuves matei per televiziją, ir kosminis laivas, pilnas astronautų, ir ilgaplaukis rokenrolo dainininkas, pagal kurio dainas šokdavai virtuvėje, – bet ir tavo pažįstami. Kaimynas iš mūsų gatvės, parodęs neporinio verpiko kokoną, ir vyrukas, užėjęs pas tėvus per Darbo dienos pobūvį ir pavaizdavęs gaidį, ir geriausias draugas, kartą nusivedęs tave į vandens parką. Šunys, seneliai, net tas vaikas, kuriam kartą per tėvo beisbolo varžybas pasiūlei savo paskutinę mocarelos lazdelę, – jie mirdavo. O jei niekas nemirdavo, atsitikdavo kitų baisių dalykų. Teko prie to priprasti.

Bet buvo ir kitkas, kuo galėjai drąsiai pasikliauti, kas niekad nesikeisdavo. Pavasaris, vasara, rudenio, žiema, tekantys vandenys. Šie akmenys išliks čia amžinai – akmenis Tobis mėgo labiau už viską pasaulyje, jis susitaikė su tuo, kad praradimai neišvengiami, bet mintis, kad jo paties ir jo mylimiausių žmonių kada nors nebeliks, – tokia mintis netilpo jam į galvą.

Tobis manė, kad jų šeima visada bus kartu, jie visada mylės vieni kitus, o kas iš tiesų buvo svarbiausia, jei ne šitai? Tokį pasaulį pažinojo vaikai. Toks jis jiems tada atrodė, gal kadaise net ir pati Elenora tuo tikėjo.